

Szerkesztő az olvasóhoz

Ennek a számnak a témája csak látszólag távolodik el 2007 forró (inkább kiszáradt) nyarú-, őszi (telő?) Magyarországtól. Hiszen ezúttal New York, a még ideig-óráig a világ fővárosának számító metropolis a főszereplője – és magyar zsidó szellemi. A magyar zsidóságnak az effajta kirajzolása 1919 után kezdődött meg, amikor az Osztrák–Magyar Monarchia keretei között robbanásszerűen kibomlott modern magyar, s vele párhuzamosan (illetve egygyökerűen) a magyar zsidó kultúra azóta sem felülmúlt virágzása hirtelen szírombeszárásra kényszerült. Az önellővé vált (Horthy) Magyarország már nem biztosította (enyhén szólva) e fejlődésnek a termékeny sző- és háttérrel, s ezért a magyar zsidó értelmiség kirajzott a világ négy sarka irányába, többek közt az Újvilágba.

Merre fejlődik Magyarország ma?

Ezt nehéz lenne pontosan meghatározni, s nem is a mi dolgunk, s a legkevésbé van hozzá kedvünk. Azonban bizonyos történelmi tapasztalatokra is utaló figyelemztetés, hogy a töredék magyar zsidóság, s különösen a holokauszt után született nemzedékei is megkezdték kitérőmozgásukat a szülőföldjükről a poszt-Kádár-korszakban – vagy kétlaki életre rendezkednek be. (Ezt a jelenséget reprezentálta Berlin-számunk is.)

(S persze a művészek, gondolkodók útja csupán a jéghegy csúcsa – ez talán kevésbé közismert.)

E tendenciát egybékétlén épp egy nagy hasasúró frón húzza alá – tudat alatti bizonyító erővel. Heller Ágnes még állig fejtegette be emigrációjára New York-i szakaszának több mint két évtizedes időszakát, már nosztalgiaiával gondolt vissza az éppen maga mögött hagyott szülőrd talapaatra, amely lenyűgözően eleven szabadságnak is háttér.

Röhrig Géza, akit nemzedéke legjelentősebb képviselőjének tudok, évtizedes New York-i emigrációjában egyetlen sort sem írt, amelyben feltűntek volna a város színei és ízei. (Noha épp e szűz szerkesztése okán, ebben nem kevés óvatossággal is részesült.) A toconyházak fahi alatt a magyar talajból történő önkiszáradás gyűrtelme élethi költészetét – s ez is „magyar táj, magyar esszettel”. Az elszakadás-fájdalomra csak hús ellenszertelen nyújtának a világváros megpróbáltatásai, mégpedig annak érdekében, hogy a magyar tapasztalat megfogalmazhassa önmagát. Más művészek sorsa és munkái is hasonló utat mutatnak. A folyamatot, amelyben a zsidó psziché kugylóhúsba csöppent vagy szűrt magyar tapasztalat és viszony köré izzad, kínálódik ki a gyógygy-szem.

Legaktuálisabb, s szintén a New York-tapasztalathoz kapcsolódó frásunk David Flussernek az ókori Izrael Rómszhoz fűződő viszonyait elemző tanulmánya. A világhatalmi szerep egymással teljesen ellentétes megítélésé Hasznóencus és esszénus szemüvegéből – ez valamennyi kis állam és nép kihívása és sorsa egyben. Magyar és zsidó (izraeli) egyaránt.

TARTALOMJEGYZÉK CONTENTS

Heller Ágnes: New York-nosztalgia (emlékezések próza)
Ágnes Heller: New York Nostalgia (remembrance in prose)
4

Röhrig Géza versei
Poems of Géza Röhrig
25

Kőházy János: Autentikának lenni. Röhrig Géza nagyvívása
János Kőházy: To be Authentic.
Géza Röhrig is Forty Years Old.
29

Krapp József: De profundis. Röhrig Géza: tisztelet (tanulmány)
József Krapp: De Profundis. Géza Röhrig: a law (study)
35

Hervéthy Ágnes: A Lajtai-produkció – íselő (tanulmány)
Ágnes Hervéthy: The Lajtai-Production – a sample (study)
38

Toth Gábor: Andor: Az indigótl a tintacserző.
Látogatás Börtes Andrásonál (röport)
Gábor Andor Touch: From Carbon Paper to Indible Pearl.
A Visit to Andra Börtes (reportage)
50

David Rosenberg: Élve-félhalálról zsidó álmok (versek)
David Rosenberg: Dreams about Being Eaten Alive (poem)
54

David Flusser: A Római Birodalom Hasznóencus
és esszénus szemmel (tanulmány)
David Flusser: The Roman Empire in Hasznóencus and
Essen Eyes (study)
71

Grüll Tibor: „Emlékezz a jövőre!”.
Profécia és történetírás az ókori zsidóság kötetben (tanulmány)
Tibor Grüll: „Remember the Future!”
Profesy and History Writing among the Ancient Jews (study)
90

Michael Miller: A nikolsburgi zsidó temető:
az „ir voem bejarnel” végül temetése (tanulmány)
Michael Miller: The Jewish Cemetery at Nikolsburg:
A Final Burial of “ir voem bejarnel” (study)
105

Sokács-Schönböcker Irván:
És-rendellenességek kábori idején (tanulmány)
Irván Sokács-Schönböcker:
Malfunctions of the Egg at a Time of War (study)
110

Farkas János László:
Dr. Révész Sándor Békéscsabáról (tanulmány)
János László Farkas:
Dr. Sándor Révész from Békéscsaba (study)
114

Figyelő
Observer
125